

CRÒNICA D'UNA JORNADA:
DEMOCRÀCIA DEL #NOUPAÍS.
APODERAMENT CIUTADÀ I DRETS CIVILS A LA REPÚBLICA CATALANA
Dissabte 22 març de 2014

En Francesc Iglésies, vicesecretari general d'Acció Política d'Esquerra Republicana, presenta aquesta nova jornada emmarcada en el cicle "diàlegs del nou país que volem". Amb aquesta jornada, interpel·lem directament la democràcia, com voldríem que fos la democràcia en el nou país, si realment serà nou dependrà dels camins que triem. Ho exemplifica amb el llibre "*Alicia en el país de les meravelles*", quan en el passatge que Alicia es troba el gat rialler, ella li pregunta quin camí ha d'agafar, el qual li respon "*doncs depèn d'on vulguis anar*", "*es que no sé on anar*" li torna ella a interpel·lar, "*doncs llavors es igual el camí que agafis*" li respon eloqüentment el gat rialler. En aquesta disjuntiva, al nou país s'hi pot arribar pel camí de la dreta o el de l'esquerra. Per a ERC el camí bo és el de l'esquerra, el dels valors republicans, de la revolució democràtica i pacífica i amb el somriure a la cara. Davant la pregunta si serà realment nou el nou país, hom s'imagina un nou país en que no estarem en assemblea permanent, ni tampoc lligarem els gossos amb llonganisses, però encara pensem més. A vegades les coses més importants són les que no es poden tocar ni veure, com la salut, que només la notem quan no la tenim. Així doncs, hem de mirar de resoldre allò que sentim ara, la democràcia que veiem que no funciona i aspirar a que les nostres institucions gaudeixin d'una bona salut democràtica.

LA DEMOCRÀCIA DEL #NOUPAÍS

Amb l'actual context, quina és la democràcia que volem bastir? Com l'esquerra ha d'encarar la democràcia del nou país? Com ens hem d'imaginar la nova democràcia? Per tractar aquestes qüestions, pren la paraula l'il·lustre Joan Ridao, doctor en Ciència Política, membre Consell Garanties Estatutàries i persona amb una dilatada trajectòria i experiència política a Esquerra Republicana. Ho condensa en tres eixos:

1. Quins són els grans problemes que tenim plantejats al segle XXI.

Ara tenim l'oportunitat de fer un estat de nova planta. En primer lloc, hem d'entendre les circumstàncies que ens han portat a la política actual, en la que estem en una mena d'autoritarisme poc democràtic. La democràcia representativa ha anat evolucionant i ha anat derivant cap a una partitocràcia. En general, les cúpules dels partits han esdevingut una màquina de provisió de càrrecs públics i competició dels partits entre si. En la Transició es va voler donar importància als partits polítics deixant de banda altres instruments de democràcia participativa, qüestions com els referèndums i les consultes van quedar arraconades. Aquesta situació ha allunyat els partits polítics de la gent. D'altra banda, un fenomen més recent, el que ell anomena "la dictadura dels tècnics", en que els polítics fan campanya per l'acció de la tecnocràcia. Els partits s'han anat isolant del món civil, de les associacions veïnals, dels barris... El sistema s'ha de reinventar, però no hauria d'implusionar, com ha passat en el cas d'Itàlia amb el personalisme de Silvio Berlusconi i el populisme de Beppe Grillo. En segon lloc, el model econòmic, un model que va ser pensat per a la reconstrucció de la societat europea després de la Gran Depressió i d'una Europa devastada per la Segona Guerra Mundial. Tot seguit, es va plantejar la constitució d'un Estat del Benestar molt potent. Ara el model de l'Estat del Benestar ha entrat en crisi, sobretot a partir del triomf del neoliberalisme implantat per Margaret Thatcher a la Gran Bretanya, en que el concepte de societat deixa d'existir, només existeixen els individus. Aquests models ens han portat a les polítiques

econòmiques hegemòniques, polítiques que la socialdemocràcia va incorporar, i que amb la crisi s'ha accentuat amb la instauració d'una austeritat obsessiva. En tercer lloc, la globalització i les noves tecnologies. La globalització ha reduït el paper dels estats a la mínima expressió, per no parlar dels governs regionals. Avui, una multinacional maneja més diners que el PIB d'un estat, per exemple de Portugal. En aquesta tessitura, potser no cal un govern mundial, però sí estructures polítiques mundials fortes. En quart lloc, el tema de la corrupció, però no com aprofitament privatiu del diner públic, aquest delictes és punible, sinó a la corrupció amb l'idea de Krugman. Es refereix a la dicotomia entre democràcia i corrupció, en que la política és l'art de l'engany, eina dels poderosos per extorquir i en que els polítics i funcionaris a part de ficar la mà fiquen la pota. La corrupció i la mala governança han portat que es vagi derivant cap al populisme i la demagògia, i inclòs al feixisme en alguns països. La corrupció es consubstancial a l'existència humana. La corrupció la podem minimitzar, no eliminar, a través de millorar els controls i la transparència. Tampoc no distingeix entre nord i sud, tot i que hi té a veure la moral protestant pel que fa a l'actitud davant la vida, per exemple quan un ministre alemany dimiteix per haver acceptat un préstec d'un amic o per haver plagiat una tesi doctoral. Sobre la transparència, aconseguir la informació de dades, és pràcticament impossible, a diferència dels països nòrdics. El 98% de la gent pensa que hi ha corrupció a Espanya i Catalunya. No hi ha una superioritat moral catalana en aquest cas. Hi ha la sensació que tothom és corrupte, Espanya està al número 30 de l'índex de transparència empatada amb Botswana. La corrupció és una realitat a casa nostra molt vinculada amb l'urbanisme. La necessitat d'un sistema transparent és molt important, començant amb els òrgans de fiscalització, grollerament partiditzats.

2. Quin procés constituent

El procés constituent és el conjunt d'actes que han de confluïr en el canvi d'un sistema polític. Hi ha diferents tipus de processos constituents. Hi ha un procés constituent clàssic, com l'espanyol del 78, que va ser condicionat per l'estament militar i de caràcter elitista, des de dalt, en que unes elits ho van decidir tot al voltant de la taula. Hi ha d'altres processos, com el bolivarià, de caràcter popular. En el cas recent d'Islàndia, es va fer un procés constituent per senyalar els aspectes d'una futura constitució arran de la crisi financera. Va ser un exemple d'un procés veritablement participatiu, amb la interacció de la gent, d'autogestió popular i amb la conducció dels partits polítics.

3. Quins són els elements centrals de la futura Constitució catalana en drets civils, socials i democràtics.

Tota constitució té un part dogmàtica i una altra orgànica. Cal tenir present que depenen del tipus d'institucions tindrem una democràcia millor o no. Primer de tot, caldria explicitar una identificació comunitària, la nació, amb una denominació binomial, la República Catalana. Segon, quin tipus de república, de tipus federal descentralitzada amb una sèrie de poders als territoris, les vegueries, i amb lligams amb els Països Catalans. Quina forma d'estat, presidencialista o no, i parlamentària. Seria interessant un sistema semi-presidencialista, en que el president és alhora president de govern i cap de l'estat. Nacionalitat, de caràcter inclusiva, en els països bàltics els russòfons van quedar exclosos de la nacionalitat, per tant cal tenir-ho en compte i evitar enclavaments, es reconeix el dret a mantenir l'antiga nacionalitat i afegir-ne la nova, amb possibilitat de tenir la doble nacionalitat, dit per l'ONU i el Consell d'Europa del 1999, que no ha signat Espanya. Llengua, un règim de doble oficialitat lingüística, amb el deure de conèixer el català, que presuposa que no es pugui invocar el seu desconeixement, és una bona solució. I amb l'oficialitat de l'occità, tot i el problema de la disponibilitat lingüística. Pel que fa als drets, s'hauria d'incorporar la garantia de drets, els drets de tercera generació, socials i econòmics. No podem caure en l'error de consagrar drets que en realitat són principis rectoris, com el cas del dret de l'habitatge, s'ha de ser enginyosos i

ahora realistes, crear un sistema efectiu de drets.

Seguint amb la qüestió, tot seguit pren la paraula la Gemma Calvet, jurista i diputada al Parlament de Catalunya. Abans de crear hem de pensar, desenvolupa l'exposició en tres eixos:

1. Democràcia i justícia

Actualment ens trobem un gran repte democràtic en que les veritats estan aflorant i no hi han eines per reaccionar de forma canalitzada. Primer, des d'una reflexió entre persona i democràcia, el moment actual genera tenir una consciència històrica de la paraula democràcia. S'ha de tornar la mirada enrere, amb consciència històrica, en la dimensió de la persona. Com a éssers humans tenim una visió de col·lectivitat en que hi podem assistir activament o passivament. Ara mateix som persones actives, subjectes democràtics actius, canalitzat a través d'entitats com l'ANC, amb implicació en àmbits corporatius i sectorials, amb un alt nivell de visió col·lectiva, i no tant de nivell individual. Això és d'un gran valor. Segon, la visió de democràcia de l'estat modern han quedat depassada per les estructures de la globalització. Això té forteses, com ara la fraternitat del gènere humà, la universalitat dels drets, la democràcia global... Ara, les persones estan vinculades a allò llunyà, això és un patrimoni nou i un gran argument que hem de posar en valor. En el procés nacional, no estem conquerint quelcom propi sinó universal, el dret a decidir, l'exercici de la democràcia, és la creació d'un nou estat des d'una visió global. Tercer, com deia Salvador Espriu, el cor de la democràcia ha de coincidir amb el cor el poble: el cor del poble és la imatge d'un captaire demanant un llit per morir-se, la justícia social. El cor ha estat basat en la justícia social, la protecció sempre del més feble per sobre dels interessos econòmics. El bé comú, l'interès general, és primordial per bastir el dret de ciutadania. Respecte la justícia social, es creu que si estan reconeguts els drets ja hem aconseguit la justícia. Doncs no. Tenir els drets escrits comporta tenir la consciència tranquil·la, però l'assignatura pendent és fer efectius aquests drets, garantir l'accessibilitat i l'execució d'aquests drets, reduint la distància entre drets i justícia. El pacte de drets civils i polítics és una eina importantíssima a l'hora del garantisme jurídic. En definitiva, estem en moment de grans llums i foscors. Hem de tenir consciència històrica del moment de bifurcació que vivim. És necessari tenir un punt de vista democràtic des de l'humanisme i la justícia social que sigui el substrat mateix del model de democràcia.

2. Política i poder

Arrel del sacseig de la crisi, ens trobem amb nous reptes per a la política. Podem traslladar aquest debat únicament al de la corrupció, però això és només un símptoma. Hem de fer una reflexió més a fons sobre el paper de la política. Quins reptes? Reprendre el camí de la política de les emocions, cal superar Maquiavel, el tractat del bon polític tradicional s'ha de cremar o superar, cal superar aquesta visió. Cal debatre sense complexes. Això ha de generar una política diferent, partint del realisme de la condició humana, promoure el treball en grup, en equip. Cal posar en valor la felicitat que es pot generar amb una altra manera de fer política. Per avançar en el procés, hem de sanejar la política catalana. Com diu Simon Deil, *"hem d'obrir esquerdes en el conformisme de la política"*, l'exercici de la política ha de ser incòmode, hem de travessar murs, des dels valors d'una ètica, d'una manera de fer, allunyada dels espais de poder, del combat com una idea de construcció. A Europa, hi ha possibilitats de traspasar aquestes esquerdes. Es veu en moviments com la PAH, Som Energia, creant eines alternatives de funcionament, també en llengua, cultura, educació... Cal feminitzar la política, feminitzar el poder, les dones que arriben al poder copien els models masculins de poder. També avançar en la responsabilitat social de les empreses, la voluntat de progressar no únicament per beneficis.

3. Europa

Europa és un equilibri que es troba en una situació de debilitat. Però Europa ha aixoplugat, el darrer segle, tot un model de teixit normatiu basat en els drets humans, que hem de fer prevaldre. S'ha de fer una nova Constitució Europea basada en aquests textos normatius, molt transcendents. Per exemple, directives contra la discriminació, contra el feixisme... És cert que hi ha certes dificultats tècniques, però no són insalvables. Hem de tenir clar que no volem un estat buròcrata, volem apropar-lo a la ciutadania amb noves estructures àgils. Els funcionaris al servei directe de les persones. I la formació permanent a l'excel·lència.

APODERAMENT CIUTADÀ

En el següent bloc de la jornada, es tracta com en el nou país s'ha d'implementar l'apoderament ciutadà. En Jordi Fàbrega, secretari nacional d'Entorn, presenta el col·loqui i és el primer en obrir foc. A parer seu, en el procés nacional, el paper que estem tenint els ciutadans està marcant la història de forma molt activa. En el context de l'Europa occidental, formem part d'un moviment cap a la llibertat de baix cap a dalt, sinó no seria possible sense aquesta mobilització. Ressalta la importància del moment de participació i interès de la ciutadania en el procés, la gent no només demana la independència sinó que en forma part i demana com serà el nou país que tots somniem. Cal buscar les formes perquè tothom puguem aportar i reflexionar. En definitiva, la política interessa., tot i que segurament ens costa trobar l'encaix per trobar les formes de participació ciutadana.

Tot seguit pren la paraula en Jordi Sánchez. Segons ell, ara tenim una oportunitat per bastir un nou ordenament amb un escenari polític de futur, fa moltes dècades que no hi havia l'emergència de cap procés constituent d'ençà 1978, 4 dècades, dues generacions. Aquest pot ser un canvi cultural molt important. Les condicions de que avui la societat catalana disposa són objectivament molt millors que les dels anys 75-78. No saber llegir els nous valors del segle XXI seria una manca de responsabilitat històrica. Podem fer les coses diferents i millors, no perquè siguem millors sinó simplement perquè el temps ajuda a reforçar els valors democràtics. És l'oportunitat per fer un nou ordenament jurídic amb una nova idea democràcia. Cal tenir present també que hi ha un canvi de paradigma fonamental. Avui el sistema democràtic pivota sobre el ciutadà, això no es resol amb un article a la Constitució, és una qüestió de convicció democràtica, de praxi democràtica, d'exercici de la política. Aquest desplegament comportarà unes pràctiques molt concretes, sinó no servirà de res. Per exemple, el dret a l'habitatge. La Constitució del 78 pivotava en els partits polítics com a organitzacions. Probablement tenia sentit en aquell moment en que la mobilització ciutadana tampoc no era tant important, hi ha més mobilització ara. L'any 77 l'aposta podia ser més útil de cara als partits polítics que tenien una bondat democràtica inqüestionable. Aquest model avui no ens serveix. Hem d'avançar en l'apoderament dels ciutadans. Perquè? En primer lloc, perquè disposem d'una cultura democràtica molt més sòlida. Per quins motius? Perquè les generacions que la van protagonitzar eren fills d'una cultura política d'entre guerres. Avui els protagonistes del canvi ja no tenim la cultura d'entreguerres, sinó de la consolidació de la democratització i de l'Estat del Benestar. Avui hi ha un sentiment en que les formes de fer política han de canviar. El desencontre entre ciutadania i política es perquè en essència el funcionament de les democràcies segueix el model del segle XIX, de les democràcies liberals, mentre que la societat que ocupa els carrers és una societat nascuda en la cultura del segle XXI. Aquest desencontre s'ha d'aconseguir trencar. Per tant, tenim l'oportunitat i l'obligació d'aprofitar aquests nous valors. Hi ha un valor bàsic. El dret d'accés, per exemple, és tant simple i bàsic com que la informació no és un monopoli del poder de les institucions públiques. Sense informació no hi ha participació, ni processos d'apoderament de la ciutadania. Cal garantir el dret a l'accés d'informació com un dret subjectiu que pugui ser defensable

davant els tribunals i que les exempcions siguin limitadíssimes. Cal que la càrrega de no accedir a la informació estigui en l'administració i no en el ciutadà. Inclús poder accedir sense dir-ne el motiu, tant senzill com per fiscalitzar l'acció dels impostos ciutadans. Avui és encara una assignatura vetada a l'exercici democràtic. Això seria una revolució cultural i imprescindible per garantir vies de participació ciutadana. Òbviament, també hauria de tenir alguns límits. En segon lloc, la limitació de la força dels partits polítics. El model democràtic només pot ser representatiu, els parlaments fan una feina fonamental de vehicular les tensions socials. Però cal avançar en sistemes més oberts de llistes obertes, no bloquejades i primàries. Venim d'una tradició de llistes tancades i nominació digital, hem de generar contrapoders a l'altre extrem. El sistema proporcional és un bon model, però corregit mitjançant districtes electorals, en que una part dels diputats tinguin l'obligació de respondre davant d'un districte. Segon, cal disposar d'organismes de control institucionals despartiditzats, alguns d'elecció directa dels ciutadans, d'altres d'elecció parlamentària, amb candidats i candidates allunyats del monopoli dels partits. Aquest element permetria exercir el control però no està sotmesos a la corretja de transmissió dels partits. Tercer, un ús mecanitzat de participació a la vida diària, en la implementació de les polítiques públiques i el control de les polítiques públiques. Alerta amb la idea de la urna, l'urna permanent no és un bon model, no és la solució. Sense urna no hi ha participació, però no ho és tot. Si prèviament no hi ha hagut un procés complex, l'ús de l'urna serà manipulable, doncs qui tingui més recursos tindrà més possibilitats de convèncer i guanyar. Quart, s'han d'equilibrar l'interès individual i el bé comú, sempre existiran, el tema és que els febles puguin defensar els seus interessos i també que els interessos individuals es puguin unir per fer interessos comuns. I cinquè, el món local és un bon espai per posar en pràctiques procediments de participació en que s'hi hauria d'apostar reforçant els governs locals. És fonamental com a forma de concretar les idees generals i fer processos democràtics de participació. Per això cal que el món local tingui més recursos i finançament per no dependre d'un poder únic central. En definitiva, cal disseminar un equilibri de competències per equilibrar el poder permetent unes pràctiques democràtiques.

El següent en prendre la paraula és el filòsof Josep Maria Terricabras. Comença fent una consideració general. És cert que vivim en una època líquida en la vida quotidiana, una època d'interregnes en que no tenim seguretats. Estem en una època d'incertesa en que no val l'esquema 0-1, sí o no, s'ha abandonat la idea del blanc o negre, del bo o dolent. Ara el pensament humà l'anem modulant, les divisions són infinites, si es que es poden confluïr en una reflexió. La visió de nosaltres mateixos ja no pot ser sòlida, esquemàtica i rígida. Dit això, passa a tractar la qüestió de l'apoderament ciutadà. En primer lloc cal tenir present la identitat. Les identitats són múltiples, això abans ho tractaven els psiquiatres, el que vol dir que la identitat no és essencialista. Més aviat cal parlar d'identificació, no perquè hom no hagi canviat en res, sinó perquè som canviant però mantenim la identitat. És com quan et mires una foto de fa anys, tu ets el mateix però no ets igual. Ser ciutadà no vol dir tenir una identitat, sinó saber amb què i amb qui t'identifiques. Segon, el concepte de diversitat. S'hauria de diferenciar la diversitat de la desigualtat, la que ve de la diferència i la que ve de la desigualtat. Ser home o dona, blanc o negre, jove o gran és ser diferents, en canvi ser ric o pobre és ser desigual. Hauríem de respectar totes les diferències i combatre totes les desigualtats. Tercer, els drets ciutadans. Es parla de drets ciutadans però no de poder garantir-los. No hi ha dret a la felicitat, sinó que hi ha unes ganes immenses de ser feliços. Si en una punta de l'arc hi poses un dret, a l'altra punta hi ha d'haver algú que el pugui garantir. Per exemple, hi ha dret a l'atenció sanitària, no pas a la salut, això no es pot garantir. Per exemple, el dret a ser feliç. O bé els drets dels animals, és a dir, tenir consciència de no fer patir els animals, aquest deure porta als seus drets. Els drets ciutadans serien aquests drets en que els ciutadans estiguessin disposats a sostenir un deure, com un lligam de ciutadania. Per tant, cal valorar quins deures tenim els ciutadans en vers els altres ciutadans, és a dir, quins drets i deures tenim com a ciutadans. En conclusió, hauria d'haver un teixit social de drets i deures entre ciutadans, una ciutadania entesa

com a societat civilitzada. I per últim, la Unió europea. Europa és el *domestic space.*, el nostre marc natural de referència. Els europeus hem d'avançar com a connacionals i renovar una carta de drets civils, socials, laborals i polítics, és a dir, que els ciutadans europeus es comprometin a defensar aquests drets per tots els ciutadans de la Unió. Un carta que respecti a la diferència i combati a la desigualtat. Distingir entre diferències culturals i desigualtats morals.

Per fer uns aclariments, en Jordi Sànchez aclareix que la participació no és simplement satisfer demandes, sinó que la participació és tenir instruments i mecanismes per plantejar les demandes. La participació no és resol amb un tècnic de participació, és a dir, la burocratització de la participació. La participació, sigui per limitacions pressupostàries o per altres motius, en algun moment s'ha de decidir, s'ha de detallar, a voltes pot ser mitjançant una consulta, però no sempre, ja que això tensiona la societat. Hi haurà un dia que els candidats que guanyin seran els que no crearan falses expectatives. La ciutadania ha de ser responsable en la participació deliberativa. Sí hem de tenir el dret a indignar-nos, però no hi ha solucions màgiques, hem de treballar en valors i responsabilitat social, com en la tribu, pensar en la comunitat. La participació és proximitat.

DRETS CIVILS A LA REPÚBLICA CATALANA

En el bloc per tractar el drets civils des de la perspectiva dels drets socials, el primer en prendre la paraula és l'Enric Canet, del Casal d'Infants dels Raval. Com voldria que fos el futur estat? Doncs, en primer lloc, un estat amb una Constitució amb els drets fonamentals que no es contemplen en la Constitució espanyola. Si algun dia es redacta una Constitució catalana, cal tenir clar quins són els drets, com el de l'habitatge, que actualment no és un dret fonamental, que posaria en contradicció dret propietat i d'habitatge. Especialment, una sèrie de drets subjectius per la gent que està en situació de vulnerabilitat, com ara el dret al treball, perquè sigui activa a la societat. Uns drets fonamentals que haurien de ser per a tothom. En segon lloc, tenir clara la frontera entre públic i privat. El Casal d'Infants és una entitat d'iniciativa privada per la gent que vol fer algo per la infància al barri, però en canvi l'activitat és pública. Per tant cal trobar fórmules diferents en que tota aquella inciativa publica o privada però de servei a la societat ha de ser considerada pública. Cal definir la frontera. Valdria la pena considerar que la iniciativa pot ser privada o publica però distingir la finalitat si és pública o no. Tanmateix, cal distingir que no tot el tercer sector social és universal, una part s'ha mercantilitzat. Això ens ajudaria a entendre la salut i l'educació, com a l'Hospital de Sant Joan de Déu, però llavors entenent que han de ser totalment universals, amb cap mena de frontera en l'accés. En tercer lloc, cal entendre el context social. De la mal nutrició infantil se n'ha fet una mala bandera, el problema no és la mal nutrició, sinó l'entorn del l'infant. Si un nen està desnodrit vol dir que que la mare fa cinc dies que està desnodrida. El problema és d'estabilitat de la família, són importants les polítiques de suport a la dona amb càrrega familiar, com també el problema d'accés a l'habitatge... En aquest sentit, cal combatre la desigualtat, cal recordar que si hi ha rics és perquè hi ha pobres. Si els rics són més rics la societat anirà millor? Evidentment no, perquè acumulen la riquesa. En quart lloc, respecte el drets i deures. No existeix el dret a ser pobre, sinó a no caure en situacions de vulnerabilitat, però llavors hi ha d'haver un deure en que hi hagi algú que se'n faci càrrec. El pobre no és pobre perquè li dona la gana, sinó perquè les situacions estructurals o conjunturals l'han conduït a aquesta situació. Hem de tenir un deure a fer alguna cosa per ells. És un deure que tenim per reequilibrar la situació. Hem d'evitar que triomfi el discurs que el pobre ho és perquè vol. Un discurs que va calant.

El següent en prendre la paraula és el Francesc Jaurena, que tracta de la tutela dels drets civils per i la tutela anti-discriminatòria segons l'orientació sexual. A parer seu, la tutela dels drets civils rau en l'estat que té la possibilitat d'inculcar els drets. Actualment, ens trobem en la situació que els estats

perden el monopoli del control de les pròpies lleis en vers la Unió Europea. Hi ha estats que exerceixen la tutela dels drets civils de forma intensa, com és el cas d'Holanda, que desenvolupa els drets humans de forma supra-constitucional. L'Estat espanyol encara no ha promulgat una norma per executar sentències per vulneració de drets humans. La Constitució catalana hauria de ser oberta al drets humans, com a estàndard mínim internacional, això afavorirà el reconeixement internacional de l'Estat català. Sobre la tutela anti-discriminatòria hi ha dos conceptes bàsics: la discriminació directa i la indirecta. La directa, quan la persona es tractada de forma desfavorable respecte les persones que no formen del grup de discriminació. Per exemple, un home que s'adreça a signar una assegurança en que el comercial li indica que és necessari que es faci la prova de VIH, quan a una altra persona heterosexual no se li demanaria. Sovintegen les discriminacions directes encobertes, per exemple, una immobiliària que s'oposava als arrendaments a persones del mateix sexe o de tipus racial. En canvi, la indirecta es basa que un sistema té efecte desfavorable desproporcionadament, en que es veuen afectades persones d'un grup. Per exemple, un club de natació oferta un benefici al cònjuge no soci per matrimoni. Què va fer l'entitat esportiva quan es va aprovar la llei de mateix sexe? Es va donar benefici del cònjuge que s'hagués formalitzat cinc anys abans de la petició. De tot plegat, el problema més greu és la prova de la discriminació. Hi ha desigualtat entre presumpte discriminador i presumpta víctima. Com a conseqüència, hi ha el dret a introduir un mecanisme compensació. Per exemple, el repartiment de la càrrega de prova, contingut en la directiva 97/80. Amb la inversió de la càrrega de prova, la presumpta víctima ha de provar els fets. Llavors el presumpte discriminador ha de demostrar que no. Malgrat tot, la presumpta víctima té difícil de demostrar la discriminació. La UE recomana de forma sistemàtica la prova estadística que avalua l'impacte desproporcionadament perjudicial per persones objectes de discriminació. El segon sistema recomana el test de situació, en que porta al presumpte discriminador a una situació fictícia, en que no és conscient que està sent objecte de valoració. Si es demostra que un guàrdia de seguretat rebutja de forma sistemàtica a persones gitanes, llavors el dictamen del test seria positiu. Seria un pas decisiu per la dignificació de les persones i la igualtat efectiva a la futura Constitució.

La següent en parlar és la Lola López des de la perspectiva dels drets de les persones immigrades. Segons ella, es pot parlar de drets civils si prèviament hi ha la condició de respectar el drets humans, els drets socials: que no hi haurà desallotjaments, accés universal de la sanitat, que es tancaran els CIE, que no hi haurà identificacions racistes... Llavors es pot començar a parlar de drets civils. Respectes als drets civils per als immigrants, simplement han de ser considerats com a ciutadans. Llavors tot sembla fàcil, però això no és així. Aquí el que cal es prendre nota del fracàs del model francès, un model assimilacionista. És impossible definir que és ser francès. També aprendre del fracàs anglès del multiculturalisme que porta al gueto, que conserva certs drets culturals de les comunitats. I tendir cap al model canadenc de la interculturalitat, que té el principi bàsic que no hi ha cultures millors ni pitjors, sinó que totes són el resultat d'un procés de canvi permanent. Totes les cultures tenen coses ben resoltes i altres no. Que la persona migrada pugui participar de la vida pública en condicions d'igualtat és positiu. Primer el sentiment de pertinença i segon les aportacions que aquestes persones podem fer en aquesta situació. Això és un diàleg permanent, reconeixement de les aportacions de persones d'altres cultures, tenint en compte el que són. Aquesta aposta no elimina el conflicte, però els altres models encara menys. En aquest model el conflicte es pot resoldre positivament, perquè convida a les dues parts a treballar-hi. Hi ha por de pèrdua de la identitat, en tot cas s'enriqueix, i el canvi és una garantia de continuïtat i de salut. Cal fer polítiques que garanteixin drets humans i drets fonamentals. Si la ciutadania té la percepció és que les altres són diverses i no inferiors, aquesta ciutadania serà molt crítica amb les altres polítiques que fan un determinat control de fronteres, dels CIE... El moment que es vegi diversos però iguals es garantiran els drets. No defensa els drets dels immigrants, no considero que es poden defensar sols, ens estem defensant a nosaltres mateixos d'allò que ens podem perdre allò

que ens poden aportar.

I per últim pren la paraula la Marta Selva, ex-directora de l'Institut Català de la Dona. Segons diu, vol deixar de ser feminista, igual que independentista, el que significaria que aquestes causes s'haurien aconseguit. Mentrestant, reconeix que el pes dels discursos crítics la fatiguen. A parer seu, cal enfocar la qüestió parlant de polítiques de dones, amb perspectiva de gènere, enlloc de polítiques per les dones, és important parlar “de” i no “per”. A partir d'aquí, cal reconeixement, experiències i saber. Les polítiques tenen perspectiva d'identitat sexual, cal anar en compte com enfoquem aquestes polítiques. Estem en una societat que se sent androcèntrica. El model de patriarcat no està escrit en cap Constitució però està inscrit en les pràctiques socials. En la redacció de les lleis de dones (violència masclista, legislar sobre criteris d'igualtat) el resultat és una doble discriminació. La intenció era boníssima però l'alerta va fer que hi hagués elements de contenció perquè això no es desboqués, immediatament van aparèixer elements per neutralitzar, per exemple la paritat de les llistes. En molts espais que abans treballaven tradicionalment dones ara són paritaris, sobretot quan es tracta de repartir. Es demana poder participar en la via pública, a través d'alguns criteris: les dones s'associen des de paràmetres que els hi són útils però això no està en els canons establerts i no se les té en compte, i la desconfiança cap a estructures que no se les reconeix pel que aporten. Les polítiques públiques han d'entendre noves formes d'organització i de participació. Vivència de globalitat i diversitat reconeguda. És important tenir en compte el paper fonamental de la maternitat. És important parlar d'igualtat efectiva i reconeixedora diferència. La diferència també de les dones, que no totes són iguals, tampoc econòmicament. Igualtat efectiva que les dones tenim història, en termes de rèdit civilitzatori. Les dones tenim memòria, com a espai cultural. Les dones sabem, ho volem fer saber i sabem que sabem.

Francesc Sànchez
Tècnic de polítiques sectorials
acciopolitica@esquerra.org